Qabul qilindi: 28-oktabr 2026-yil • Ma’qullandi: 5-noyabr 2026-yil • Nashr qilindi: 9-noyabr 2026-yil

# BO‘LAJAK PEDAGOGLARNING KASBIY KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISHDA PEDAGOGIK REZONANS METODINING O‘RNI

**Xudoyberdiyeva Shoxsanam Mukumjonovna**
Andijon davlat universiteti tayanch doktoranti

**Annotatsiya:** Mazkur tezisda bo‘lajak pedagoglarning kasbiy kompetentligini rivojlantirishda pedagogik rezonans metodining o‘rni va pedagogik imkoniyatlari yoritilgan. Pedagogik ta’sir, talabaning ichki motivatsiyasi, hissiy munosabati, mustaqil fikrlashi va amaliy faoliyati o‘rtasidagi o‘zaro bog‘liqlik tahlil qilingan. Shuningdek, pedagogik rezonans asosida bo‘lajak pedagoglarning kasbiy bilimlari, kommunikativ, loyihalash va refleksiv ko‘nikmalarini rivojlantirishga qaratilgan metodik yondashuv taklif etilgan.

**Kalit so‘zlar:** bo‘lajak pedagog, kasbiy kompetentlik, pedagogik rezonans, kasbiy tayyorgarlik, motivatsiya, mustaqil fikrlash, pedagogik faoliyat, refleksiya.

**Kirish.** Bugungi kunda oliy pedagogik ta’lim oldida turgan muhim vazifalardan biri zamonaviy ta’lim talablariga javob beradigan, mustaqil fikrlaydigan, ijodiy yondashadigan va pedagogik vaziyatlarda samarali qaror qabul qila oladigan mutaxassislarni tayyorlashdan iborat. Bo‘lajak pedagogning kasbiy kompetentligi nafaqat nazariy bilimlarni egallashi, balki ularni amaliy faoliyatda qo‘llashi, ta’lim-tarbiya jarayonini loyihalashi, o‘quvchilar bilan samarali muloqot o‘rnatishi va o‘z faoliyatini tahlil qila olishi bilan belgilanadi.

Mazkur vazifalarni amalga oshirishda talabalarning ta’lim jarayonidagi faolligini oshirish, ularning kasbiy faoliyatga nisbatan qiziqishi va ichki motivatsiyasini shakllantirish muhim ahamiyatga ega. Shu nuqtayi nazardan pedagogik rezonansga asoslangan yondashuv bo‘lajak pedagoglarning kasbiy rivojlanishini qo‘llab-quvvatlovchi metodik vosita sifatida qaralishi mumkin.

“Rezonans” tushunchasi umumiy ma’noda hamohanglik va o‘zaro ta’sir natijasida javob reaksiyasining kuchayishini anglatadi. Pedagogik jarayonda esa pedagogik rezonans

pedagog va talaba o‘rtasidagi mazmunli o‘zaro ta’sir, ta’lim mazmunining talaba qiziqishlari bilan uyg‘unligi hamda uning intellektual, hissiy va amaliy faolligining namoyon bo‘lishi orqali izohlanishi mumkin.

Pedagogik rezonansni ta’lim jarayonida qo‘llashda talaba tayyor bilimlarni o‘zlashtiruvchi subyekt bo‘lib qolmay, balki muammolarni tahlil qiluvchi, mustaqil qaror qabul qiluvchi va amaliy yechimlar ishlab chiquvchi faol ishtirokchiga aylanadi. Bunda pedagogning vazifasi muammoli vaziyatlarni yaratish, talabalarning fikrlarini rag‘batlantirish, hamkorlik muhitini shakllantirish va ularning mustaqil faoliyati uchun zarur sharoitlarni ta’minlashdan iborat.

Bo‘lajak pedagoglarning kasbiy kompetentligini rivojlantirishda pedagogik rezonans quyidagi yo‘nalishlarda namoyon bo‘ladi:

Birinchidan, motivatsion yo‘nalish. Talabalarda pedagoglik kasbiga nisbatan qiziqish va mas’uliyatni kuchaytirish, kasbiy maqsadlarni anglash hamda mustaqil rivojlanishga intilishni rag‘batlantirishga xizmat qiladi.

Ikkinchidan, kognitiv yo‘nalish. Muammoli vaziyatlar, kasbiy topshiriqlar va tahliliy savollar orqali talabalarning nazariy bilimlarini chuqurlashtirish, tanqidiy va mustaqil fikrlash ko‘nikmalarini rivojlantirish imkonini beradi.

Uchinchidan, kommunikativ yo‘nalish. Guruhli muhokamalar, munozaralar va rolli o‘yinlar orqali talabalar o‘z fikrlarini asoslash, boshqalarning fikrlarini tinglash va pedagogik muloqot olib borish ko‘nikmalarini rivojlantiradi.

To‘rtinchidan, amaliy-loyihaviy yo‘nalish. Talabalar dars va sinfdan tashqari tarbiyaviy tadbirlarni loyihalash, pedagogik vaziyatlarga mos metodlarni tanlash hamda o‘z g‘oyalarini amaliyotga tatbiq etishga tayyorlanadi.

Beshinchidan, refleksiv yo‘nalish. Talabalarning o‘z faoliyatini tahlil qilishi, yutuq va kamchiliklarini aniqlashi hamda keyingi faoliyatini takomillashtirish bo‘yicha xulosalar chiqarishiga yordam beradi.

Pedagogik rezonans asosida tashkil etiladigan mashg‘ulotlarni shartli ravishda besh bosqichda amalga oshirish mumkin:

1. Motivatsion bosqich - kasbiy qiziqishni uyg‘otish va muammoli vaziyat yaratish.

2. Tahliliy bosqich - pedagogik muammoni o‘rganish, sabablarni aniqlash va yechimlarni izlash.

3. Loyihalash bosqichi - mustaqil yoki guruhli tarzda pedagogik faoliyat rejasini ishlab chiqish.

4. Amaliy bosqich - ishlab chiqilgan loyihani taqdim etish, rolli o‘yin yoki pedagogik vaziyat orqali sinab ko‘rish.

5. Refleksiv bosqich - faoliyat natijalarini tahlil qilish va takomillashtirish yo‘llarini belgilash.

Masalan, bo‘lajak pedagoglarga “7-sinf o‘quvchilarida maqsadga intilish va mas’uliyatni rivojlantirishga qaratilgan sinfdan tashqari tadbir loyihasini ishlab chiqing” mazmunidagi kasbiy topshiriq berilishi mumkin. Talabalar o‘quvchilarning yosh xususiyatlari va ehtiyojlarini hisobga olib, tadbir maqsadini belgilaydi, topshiriqlar va interfaol metodlarni tanlaydi, kutilayotgan natijalarni aniqlaydi hamda loyihasini himoya qiladi. Mashg‘ulot yakunida o‘z faoliyatini tahlil qilish orqali loyihaning kuchli jihatlari va takomillashtirish zarur bo‘lgan tomonlarini aniqlaydi.

Ushbu jarayonda pedagogik rezonansga xos bo‘lgan qiziqish, faol ishtirok, mustaqil fikrlash va refleksiya o‘zaro uyg‘unlashadi. Natijada kasbiy bilimlarni amaliy vazifalar bilan bog‘lash uchun metodik sharoit yaratiladi.

Pedagogik rezonans metodining imkoniyatlarini baholashda kasbiy motivatsiya, pedagogik vaziyatlarni tahlil qilish, kommunikativ faollik, mustaqil loyihalash va refleksiv tahlil kabi mezonlardan foydalanish mumkin. Ushbu mezonlar bo‘lajak pedagoglarning kasbiy tayyorgarlik darajasini aniqlash va rivojlanish dinamikasini kuzatishga yordam beradi. Biroq metodning samaradorligi haqidagi qat’iy xulosalar tegishli diagnostika va tajriba-sinov natijalari asosida chiqarilishi lozim.

**Xulosa:** Xulosa qilib aytganda, pedagogik rezonans asosida ta’lim jarayonini tashkil etish bo‘lajak pedagoglarning kasbiy kompetentligini rivojlantirish uchun muhim metodik imkoniyatlarni yaratadi. Talabaning ichki motivatsiyasi, mustaqil fikrlashi, kommunikativ faolligi, pedagogik loyihalash va refleksiv tahlil ko‘nikmalarini o‘zaro uyg‘unlashtirish uning kasbiy tayyorgarligini mustahkamlashga xizmat qilishi mumkin.

Ayniqsa, muammoli vaziyatlar, ijodiy topshiriqlar, kasbiy loyihalar va refleksiv tahlildan foydalanish bo‘lajak pedagoglarni kelajakdagi kasbiy faoliyatga tayyorlashda ahamiyatlidir. Shu sababli pedagogik rezonans yondashuvini oliy pedagogik ta’lim amaliyotiga joriy etish imkoniyatlarini ilmiy asosda o‘rganish, tegishli baholash mezonlarini ishlab chiqish va uning natijalarini tajriba-sinov orqali tekshirish dolzarb vazifalardan biri hisoblanadi.

**Foydalanilgan adabiyotlar:**

1. Tursunova, M. S. (2026). Bo‘lajak pedagoglarning kasbiy kompetentligini rivojlantirishning zamonaviy yondashuvlari. Qo‘qon DPI. Ilmiy xabarlar jurnali, 8(07), 1095–1107. DOI: 10.70728/c.series.ped.v08.i07.151

2. Bekberdiyeva, G. O. (2026). Bo‘lajak o‘qituvchilarning kasbiy kompetentligini shakllantirishda pedagogik amaliyotning o‘rni. “Ta’lim va taraqqiyot” ilmiy-uslubiy jurnali, 2026-yil, 5-son.

3. Azizxo‘jayeva, N. N. (2006). Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. Toshkent: O‘zbekiston yozuvchilar uyushmasi Adabiyot jamg‘armasi. 160 bet.

4. Hutmacher W. Key Competencies for Europe. Report of the Symposium, Berne, Switzerland, 1996.

5. Rychen D. S., Salganik L. H. (eds.). Key Competencies for a Successful Life and a Well-Functioning Society. Göttingen: Hogrefe & Huber Publishers, 2003.